

Ort och datum

2015-10-14

Vår referens

Handläggare

Lis Munk

Er referens

Svenska Läkaresällskapet

Vårdförbundets remissvar på En Värdefull Vård - en hälso- och sjukvård med människan i centrum

Vården måste ställa om

Dagens vårdsystem har utformats utifrån goda föresatser om att åstadkomma en jämlik vård av hög kvalitet. Utvecklingen har lett till stora framsteg och vi kan idag bota och lindra åkommor som vi bara för något decennium sedan inte ens visste fanns. Vårdförbundets delar utredarnas uppfattning om att omvärlden förändras, vår kunskap förändras och vi människor förändras. Därför måste också vården förändras.

Utredarna lyfter fram att samtalet om vårdens grundläggande värden, så som varje persons rätt till hälsa och syftet och målet med vården, har tappats bort på vägen. Vårdförbundet ser att det får konsekvenser som till viss del också utredarna har pekat på. Genom att förstärka vårdens etik och har rätt vården i fokus ser vi stora möjligheter för vårdens utveckling. Vårdförbundet anser att vården måste ställa om, men inte till det som en gång var utan till något nytt där fokus är personen, teamet och jämlik hälsa.

Personen i fokus

Vi tycker det är olyckligt att utredarna genomgående haft utgångspunkt i organisationen och den enskilda läkaren i stället för att ta utgångspunkt i personen/patientens perspektiv. Även om människan står i centrum i rubriken syns detta fokus inte i texten och i de framtagna förslagen. Människan/patienten beskrivas med egen agenda och värdegrund, men inte som likvärd partner i personens egen hälsa. Generellt syns personens perspektiv inte särskilt i texten, men läkarprofessionens perspektiv och behov är genomgående i rapporten. Patientens roll oklar och nämns återkommande som någon som är i underläge i förhållande till läkaren och inte som en egen aktör med egen kunskap, förmåga och vilja att vara med och ta beslut om den egna hälsan.

Styrsystem

De styrsystem som används i vården idag motverkar en helhetssyn. Det har i allt högre utsträckning kommit att handla om produktion av enskilda vårdinsatser. Det finns också en tendens till allt mer detaljstyrning med fler och fler indikatorer som ska rapporteras och följas upp på alla politiska nivåer. Detta har också utredarna lyft fram och Vårdförbundet delar den oron om hur styrsystemen påverkar utvecklingen av vården, patientens inflytande och professionernas möjligheter att arbeta utifrån etik, vetenskap och beprövad erfarenhet.

Kraven och målen blir på så vis många och splittrade. När fokus läggs på ensidig och kortsiktig kostnadskontroll riskerar det verkliga värdet en verksamhet ska skapa att komma i skymundan. Därigenom riskerar våra gemensamma resurser att användas fel. För att nå ett effektivt resursutnyttjande behövs tydlig uppföljning, utvärdering och tillsyn. Det behövs också en kultur för ständigt lärande. Men det krävs även en insikt om att komplexa system svarar dåligt på linjära åtgärder, som riktlinjer, regler eller besöksbaserade ersättningar. Därför innebär den omställning vi vill se en omvälvande förändring av hur vi styr och leder vården.

Vårdförbundet menar att alla offentligt finansierade och demokratiskt styrda system måste präglas av ett kontinuerligt öppet samtal om vilka mål som ska nås sedan ur ett samhällsperspektiv och hur dessa mål bäst ska uppnås.

Utredarna föreslår att ramanslag skulle kunna vara den nya styrform, detta menar Vårdförbundet är att gå tillbaks till något som har varit, här finns behov av att tänka nytt. Här behöver flera av vårdens aktörer aktivt gemensamt arbeta för att hitta olika lösningar. Sannolikt kanske det inte finns enbart ett sätt att lösa styrsystemen och de ekonomiska ersättningssystemen.

Informationsteknologi

I rapporten blir inte informations teknologiska utveckling inom e-hälsa behandlat särskilt. Vårdförbundet tycker att alla professioner inom vården har mycket att lära sig och mycket att utnyttja och utveckla dessa möjligheter. Vårdförbundet ser också att detta vill ge vårdtagaren större möjligheter för att vara en reell partner i sin egen vård och hälsa.

Idag pågår en snabb datorisering av vårdens informationssystem. De stora aktörerna inom den svenska vården har antagit en Nationell IT-strategi för vård och omsorg som syftar till att styra och samordna utvecklingen av eHälsa i Sverige. Det ger stora möjligheter att utveckla vården. E-Hälsa är den nya benämningen av de vi tidigare kallade IT i vården. Genom att koppla ett "e" till begreppet hälsa vidgas IT-frågorna till att omfatta alla system som stöder individen, vården och omsorgen i arbetet med att befrämja en god hälsa.

Tyvärr finns det stora brister i vårdens informationssystem som drabbar både patienter och vårdpersonal. Vårdförbundet är därför engagerat i att driva på utvecklingen av vårdens IT-stöd så att rätt information finns tillgänglig, vid rätt tillfälle, på rätt plats, för behöriga vårdgivare och vårdtagaren själv.

Kvalitetsutveckling och kvalitetsuppföljning

Utredarna föreslår nya inslag i kvalitetsutveckling och kvalitetsuppföljning. Men även här är enbart fokus på läkarprofessionens ansvar för kvalitetsfrågorna. För att vi ska kunna åstadkomma en säkrare vård krävs ett ansvarsfullt kvalitetsarbete inom vårdens alla verksamheter och av vårdens alla professioner och yrkesgrupper.

Rätt kvalitet kan sammanfattas med att vård ska ges enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Kvalitet utgår primärt ifrån vårdtagarna. När vi känner till deras behov, förväntningar och krav kan vi påbörja arbetet med att uppfylla dem.

Uppföljning och utvärdering måste ingå som en del i styrningen av vården så att vi vet att vi når de resultat vi vill och att vi använder den bästa kunskapen. Arbetet med att utveckla nationella riktlinjer, kvalitetsregister och kvalitetsindikatorer är en del i detta. Men det handlar också om att hitta kvalitets- och uppföljningsparametrar som fångar vårdens komplexitet. De kvalitetsindikatorer och resultatmått som utarbetas måste också vara verksamhetsövergripande och följa hela vårdhändelsen, alla olika insatser, och omfatta vårdtagarens bedömning av den vård och omsorg som hon eller han fått. Resultatet måste sedan mätas och föras tillbaka till verksamhetens olika delar och användas för att förbättra vården.

Personcentrerad vård och jämlik hälsa – Vårdförbundets idé om vården

Vårdförbundets kongress i maj 2015 antog en vårdpolitik. Detta efter ett gediget förarbete med litteraturstudier, vardagsberättelser, studier av megatrender, scenarioteknik för att pröva tankar om framtidens vård. Vårdförbundets lokala avdelningar, medlemmar och förtroendevalda har deltagit mycket aktivt i detta arbete.

Det är ett genomgripande systemskifte som behövs – vården i Sverige måste ställa om! Vårdförbundet ser det som särskilt viktigt att lägga kraft på att planera hälsofrämjande insatser och en sammanhållen vård för **de personer som har de största vårdbehoven** – personer med multisjuklighet, långvarig sjukdom och personer med omfattande funktionsnedsättning. Det är dessa personer som den traditionella vården ofta sviker.

I korthet om Vårdförbundets idé om framtidens vård

Alla människor har samma värde och samma rätt till hälsa. Alla människor har förmågor och resurser och ska respekteras för det

- Därför ska det övergripande målet för vården vara en jämlik hälsa i befolkningen
- Därför ska vården vara offentligt finansierad och demokratiskt styrd
- Därför ska vården ha ett kompensatoriskt uppdrag för jämlik hälsa – både på befolkningsnivå och på personnivå
- Därför ska vården vara personcentrerad. Det innebär:
 - ✓ Att vården utgår från den unika personen och dennes rätt till hälsa
 - ✓ Att vården efterfrågar personens förmågor och är aktiverande
 - ✓ Att vården är sammanhållen
 - ✓ Att vården alltid möter varje människa med värdighet, medkänsla och respekt.

Vi ser att den omställning som behöver göras kan beskrivas utifrån ett antal övergripande skiften. Tillsammans utgör de så omvälvande förändringar att vi kan tala om ett paradigmskifte i vården

Paradigmskifte

Från	Till
Organisationsfokus	Personfokus
Sjukdom och diagnos	Hälsa och helhet
Hierarkier	Team
Insatsuppdelad och episodisk vård	Sammanhållen och sömlös vård
Styrning med fokus på kostnad och produktion	Styrning på jämlik hälsa och person centering

Mer fördjupat kring Vårdförbundets idé finns att läsa i bifogat material som dokumentation från vårt scenarioarbete, Vårdförbundets idé om vården och ett kunskapsmaterial om personcenterad vård.

Med vänlig hälsning,
VÅRDFÖRBUNDET

Lis Munk